

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ КОМАНДНОЇ ЗГУРТОВАНОСТІ У СТУДЕНТІВ - ВОЛЕЙБОЛІСТІВ

Ляшенко Валентина

Національний університет харчових технологій

Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут,

Київ

Анотація. Стаття присвячена аналізу проблеми виявлення конформної поведінки у студентів, які займаються волейболом. Показано зв'язок особистісних показників з проявом конформності та згуртованості.

Ключові слова: згуртованість, конформність, студенти, волейбол.

Вступ. Серед актуальних проблем командного спорту є проблема взаємин тренера зі спортсменами, як показано в багатьох роботах вчених спорту 70-х років, вона є комплексною і міждисциплінарною, тобто розв'язуваною на стику спортивної педагогіки і сучасної психології спорту. Ця проблема в рівній мірі зачіпає педагогічні інтереси як тренерів і керівників команд, так і інтереси спортсменів, бо в спорті важливий не тільки процес тренування, але і кінцевий результат змагальної діяльності. Будь-яка спортивна команда в кожному конкретному виді спорту є вид "малої" соціальної групи, взаємовідносини в якій, відповідають відомим соціально-психологічним схемам. У сфері спортивної діяльності, де міжособистісні відносини нерідко ускладнені протиборством і суперництвом, явище конформізму можна спостерігати як у рядових членів групи, так і у тренерів [3].

Серед складових психологічної згуртованості виділяють конформність, яка спостерігається в тих випадках, коли при розбіжності в думці або поведінці з усією групою спортсмен поступається її тиску, погоджується з її вимогами, визнає погляди більшості. Це викликано тим, що він боїться своєю поведінкою, що відрізняється від групових норм, викликати негативну реакцію або

незадоволення, залишитися в ізоляції. Він намагається згладити розбіжності, відмовляючись від своїх установок, переконань, погоджуючись з прийнятими в групі стереотипами поведінки. Систематичний прояв подібних вчинків в характері особистості називається конформізмом [2].

Мета дослідження: визначити показники конформізму у студентів 1-2 курсу, які займаються волейболом.

Завдання дослідження:

1. Здійснити аналіз науково-методичної літератури з проблеми дослідження.
2. Вивчити прояви конформної поведінки у студентів-волейболістів.

Матеріал і методи дослідження. Дослідження проводилося на базі «Національного університету харчових технологій». В ньому брали участь студенти 1-2 курсу у кількості 36 осіб, які дали згоду на участь у дослідженні.

Для вирішення поставлених завдань використовувались наступні методи: аналіз науково-методичної літератури, психодіагностичне тестування. Обробку статистичних даних проводили за допомогою методів математичної статистики. Для проведення діагностики застосовували методику багатофакторного дослідження особистості Кеттела [4].

Результати дослідження та їх обговорення. Існує кілька видів конформної поведінки. В одних випадках індивід, визнаючи вірність групових суджень, щиро погоджується з ними і розділяє їх. Усвідомлені і внутрішньо прийняті вони тимчасово або постійно стають рисою його характеру. Конформну поведінку в даному випадку слід розцінювати як позитивну рису індивіда, який зумів оцінити вимоги групи і погодитися з ними [1]. В інших випадках індивід проявляє конформізм при щонайменшій зміні думки групи. Найчастіше це властиво вкрай невпевненим у собі людям, з низькою самооцінкою, які потребують постійної підтримки, та займають, як правило, низькі місця в ієрархічній структурі групи. Якщо думка групи з будь-якого питання розділяється, і виникають два угруповання, така людина обов'язково

буде там, де більшість, або з тими, хто в даний момент при владі з її атрибутами.

Крім цього в практиці міжособистісного спілкування зустрічається ситуативний конформізм, коли поведінка індивіда стає конформною в безвихідних для нього ситуаціях. Будучи свідомо впевненим в помилковості вчинків або суджень групи, він змушений піти на компроміс, погодитися з вимогами і системою цінностей групи, щоб, залишившись в ній, в зручній для себе момент дати «бій» та відстояти свої принципи. Якщо можливості для затвердження своїх принципів і реалізації своїх цілей не має, він, як правило, залишає групу. Зрозуміло, такий конформізм чисто зовнішній і проявляється в тих випадках, коли особистість має іншу дуже важливу якість - твердість у відстоюванні своїх поглядів і наполегливість в досягненні цілей [3]. Конформна поведінка виникає тільки у разі конфлікту (реального чи уявного) між індивідом та групою. Конформність (як особистісна властивість) – механізм узгодження думок і поведінки індивіда з думкою і поведінкою групи або її більшості, умова і прояв соціалізації особистості

Загалом особистості, у яких показники ближче до полюсу «-» залежні від думки і вимог групи, вони слідуєть за громадською думкою, прагнуть працювати і приймати рішення разом з іншими людьми, у них низька самостійність, орієнтація на соціальне схвалення. Особистості з високим полюсом «+» відрізняються незалежністю, орієнтацією на власні рішення, самостійністю, винахідливістю і прагненням мати власну думку. При крайніх високих оцінках спостерігається схильність до протиставлення себе групі і бажання в ній домінувати. Таким чином, тільки через цей фактор ми можемо розглянути, який відсоток спортсменів схильний до командної гри, а який - до індивідуальної [2].

За результатами нашого дослідження, у волейболістів, 53% опитаних вважає за краще працювати і приймати рішення разом з іншими людьми, вони заохочені у спілкуванні, мають спільні захоплення, залежать від групи, та їм обов'язково потрібна підтримка з боку групи. Наступні 13 % опитуваних мають

середні показники конформізму. Студенти, які займаються волейболом вміють працювати індивідуально і в групі, товариські і при цьому іноді, приймають власні рішення. Частина, що залишилася (34%) – це спортсмени з високими показниками, для них є характерним самозадоволення, підприємливість, незалежність. Вони пропонують власне рішення проблем і можуть діяти самостійно. Після математичної обробки отриманих результатів, ми отримали дані, які демонструють, які показники особистісних якостей є статистично достовірними та корелюють з конформізмом. Позитивний зв'язок з згуртованістю ($r = 0,76$), «мрійливістю» ($r = 0,52$), негативно з «замкнутістю» ($r = -0,72$), «емоційною стабільністю» ($r = -0,62$) та «нормативністю поведінки» ($r = -0,61$).

Конформна поведінка – один з аспектів взаємин індивіда і групи, система дій людини, що проявляється у її піддатливості реальному чи уявному тиску групи, у зміні установок і вчинків відповідно до позиції спільноти, до якої вона причетна. Таким чином, серед опитаних студентів, які займаються волейболом, майже однакове співвідношення гравців з різним проявом конформізму, що дозволяє одним гравцям брати ініціативу в свої руки, а іншим просто виконувати команди і працювати з групою для досягнення спільних цілей. Звичайно, в житті важко зустріти особистість, ідеальну у всіх ситуаціях міжособистісних відносин, проте, колективи від цього не розпадаються. Зберігаючи членство, особистість або компенсує свою недосконалість іншими якостями та пристосовується, або залишає групу в пошуках іншої, де цю недосконалість будуть терпіти або намагатися виправити.

Висновки.

1. Встановлено, що у досліджуваних студентів, які займаються волейболом, прояв конформної поведінки спостерігається у 53% респондентів.

2. Серед досліджуваних якостей та їх впливу на згуртованість найвищий показник кореляційної залежності у конформності ($r = 0,76$).

Перспективами подальших досліджень в даному напрямку є пошук шляхів підвищення згуртованості у студентів-волейболістів.

Список використаної літератури

1. Бойко А. Д., Сан М. Г. Феномен конформизма и его влияние на мотивацию к занятиям физической культурой и спортом. Научное сообщество студентов XXI столетия. Гуманитарные науки: Сб. ст. по мат. IV междунар. студ. науч.-практ. конф. № 4. URL: sibac.info/archive/humanities/4.pdf
2. Бордовская Н. В. Психология и педагогика: Учебник для вузов. Стандарт третьего поколения. СПб.: Питер, 2013. 624 с.
3. Горбунова В. В. Психологія командотворення: Ціннісно-рольовий підхід до формування та розвитку команд. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 380 с.
4. Райгородский Д. Я. Практическая психодиагностика. Методики и тесты. Самара: Изд. Дом «БАХРАХ-М», 2002. 672 с.